

Nyheter

Illustrasjon: Marvin Halleraker

Putin stirrer mot fortiden og døde filosofer

Kanskje tror presidenten virkelig at Ukraina styres av nynazister.

A | Kommentar
Frank Rossavik
Kommentator

Den franske filosofen Michel Eltchaninoff har studert filosofene som preger Vladimir Putins tenkning. I 2015 ga han ut boken som på norsk kunne ha fått tittelen «I Putins hode». Den kom nylig i oppdatert utgave.

Eltchaninoffs vurdering av krigen i Ukraina er ikke mer oppmunrende enn råskapen på slagmarken.

Han tegner et bilde av en president som gjør et poeng av ikke å følge med på nyheter. Han er, rettere sagt, ikke interessert i samtiden. I stedet viser Putin stadig til visse «arkiver», som han er alene om å ha

innsyn i. Dem påberoper han seg både i offentlige taler og i samtaler med statsledere.

«Arkivenes» funksjon er å styrke Putins påstander. Først og fremst skal de likevel gi et bilde av ham som historiker. Putin vil fremstå som om han har dypere innsikt og ser lengre linjer enn andre.

Filosofen som inspirerer Putin mest, heter Ivan Iljin (1883–1954). Han var fascist og motstander av de seirende bolsjevikene under den russiske revolusjonen, som etter hvert skapte Sovjetunionen. Mens Iljin levde i tysk eksil, skrev han på 1940- og 50-tallet om hvordan et postsovjetisk Russland burde se ut. Det skulle ikke være noe demokrati. Og aldri bøye seg for Vesten.

I et intervju med Der Spiegel forteller Eltchaninoff at man langt på vei kan forstå dagens Putin ved å lese Iljin.

Misforstått metafysikk. Den andre filosofen heter Nikolai Berdjajev (1874–1948). Han sto for en konservativisme rettet mot revolusjonens utopiske forestilling om «nye mennesker». Berdjajev mente man ikke kunne bryte slik med fortiden, tradisjonen, de historiske røttene.

Putin siterer stadig Berdjajev, men har ikke forstått ham, ifølge Eltchaninoff. Berdjajev var metafysiker, opptatt av en allmenn forståelse av virkeligheten. Putin bruker ham til å begrunne sin helt konkrete sosiale og politiske konservativisme: mot det moderne, mot feminism, homorettigheter og andre menneskerettigheter.

Putins tredje favorittfilosof heter Vladimir Solovjov (1853–1900). Han var en religiøs metafysiker. Solovjov ønsket å forene katolske, protestantiske og ortodokse kirker i en stor, kristen europeisk stat. Også Putin ser seg som forsvarer av «ekte» kristendom, mot alt det dekadente og profane i Vesten.

Ideologisk lappeteppe. En mye omtalt nålevende filosof, Aleksandr Dugin, regnes som for høyreekstrem. Dugin er «i alle fall for ekstrem til at Putin vil kobles åpent til ham», som Eltchaninoff sier. Men Putin og Dugin bekjenner seg begge til eurasianisme, en forestilling om nært slektskap mellom Russland og Asia.

Putins ideologi er en blanding av disse ideene. Eltchaninoff kaller den et «lappeteppe». Dels mistolker Putin sine inspirasjonskilder, dels står ideene i strid med hverandre.

Filosofene er uansett sentrale for maktutøvelsen. Ved okkupasjonen av Krim i 2014 delte Putin ut skrifter av Iljin, Solovjov og Berdjajev til sentrale folk i maktapparatet. De skulle hjelpes til å forstå den høyere meningen. Eller «Våre oppgaver», som er tittelen på Iljins bok.

Dyp mistro til Vesten. Filosofene bidrar også til å forme Putins dype mistro til alt som skjer vest for Russland: Natos bombing av Serbia, Russlands allierte, i 1999. Alliansens oppbakning av nye medlemsland i årene etter. Roserevolusjonen i Georgia i 2003. Oransjerevolusjonen i Ukraina i 2004. De to revolusjonene gikk ham på nervene. Som gammel KGB-mann er Pu-

tin drillet til å tro at maktskifter alltid gjennomføres av hemmelige tjenester, ikke av «folket».

Da Michel Eltchaninoff hørte Vladimir Putins fjernsynstale 21. februar, forsto han at det store angrepet på Ukraina ville komme. Det fulgte tre dager senere. Talen var lang og omstendelig. Den skulle fremstå som filosofisk og historisk. Slik skulle folk forstå at det var helt nødvendig å «beskytte» Donbas, de russiskstøttede utbryterrepublikkene øst i Ukraina, mot påståtte nynazister i hovedstaden Kyiv.

Putin «tror muligens virkelig at makthaverne i Ukraina er nynazister», sier Eltchaninoff. Presidenten kan være så avsondret fra virkeligheten og dypt nede i sin forestillingsverden, at han ikke ser realiteter.

Kun seier eller nederlag. Eltchaninoff ser på dette med dyp uro. Tidligere fantes det alltid en eller annen åpen dør i Putins retorikk. Nå er alle stengt. Det har skjedd en «ideologisk selvradikalisering».

Hva det betyr? Eltchaninoff peker på noe patriark Kirill, Putins venn, sa like etter at invasjonen startet: Dette er en metafysisk krig mellom den vestlige sivilisasjonen og den russiske verdenen.

Hvis Putin tenker likt, er det ille: «En geopolitisk konflikt kan løses. Man kan bli enig om noe. En verdikonflikt, en sivilisasjonskrig, kan derimot kun ende i seier eller nederlag», sier Michel Eltchaninoff.

Putin vil fremstå som om han har dypere innsikt og ser lengre linjer enn andre